

SĄD NAJWYŻSZY
BIURO STUDIÓW i ANALIZ
Pl. Krasińskich 2/4/6, 00-951 Warszawa

Warszawa, dnia 5 lipca 2012 r.

BSA I – 021 – 227 - 228/12

**OPINIA O POSELSKICH PROJEKTACH USTAW „O ZWIĄZKACH
PARTNERTSKICH” oraz „PRZEPISY WPROWADZAJĄCE USTAWĘ
O ZWIĄZKACH PARTNERSKICH”**

(wersja projektów z dnia 22 maja 2012 r.)

Projekty ustaw „*O związkach partnerskich*” oraz „*Przepisy wprowadzające ustawę o związkach partnerskich*”, wniesione przez Grupę Posłów Klubów Poselskich <<Ruch Palikota>> oraz Sojuszu Lewicy Demokratycznej, zostały przesłane Sądowi Najwyższemu do zaopiniowania w dwóch wersjach: pierwszej z dnia 17 lutego 2012 r.¹ (do której opinia została przedstawiona dnia 10 maja 2012 r., BSA I–021–123-124/12) oraz drugiej z dnia 22 maja 2012 r.².

Zmiana treści projektów opiniowanych ustaw **nie uwzględnia żadnej z uwag przedstawionych w opinii Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2012 r.**, (BSA I 021–123-124/12) do pierwszej wersji tych projektów, w szczególności odnośnie do niezgodności przedstawionej propozycji z art. 18 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Nadal aktualne jest stanowisko, iż propozycja legalizacji związków partnerskich przez nadanie im charakteru - nieznanego dotychczas polskiemu ustawodawstwu - nowego stanu cywilnego, oraz przyznanie partnerom tych związków szeregu praw, analogicznych do tych, jakie obecnie przewidziane są tylko dla małżonków, wskutek nowelizacji licznych ustaw (co regulowałaby ustawa „*Przepisy wprowadzające ustawę o związkach partnerskich*”) jest niezgodna z art. 18 Konstytucji RP.

¹ Data wpływu projektu do Sekretariatu Marszałka Sejmu RP (EK-020-132/12).

² Data wpływu projektu do Sekretariatu Marszałka Sejmu RP (EK-020-236/12).

Nowa wersja projektu ustawy z dnia 17 lutego 2012 r., „O związkach partnerskich” nawiązuje do koncepcji zawartej w projekcie ustawy „O umowie związku partnerskiego”, który był przedstawiony Sejmowi poprzedniej kadencji przez Grupę Posłów z Klubu Poselskiego Sojuszu Lewicy Demokratycznej (Druk Sejmu RP VI kadencji nr 4418). Zawarcie związku partnerskiego miałyby, bowiem zostać **poprzedzone umową** określającą wzajemne prawa i obowiązki partnerów, zawieraną w formie aktu notarialnego.

Najistotniejsze zmiany, wprowadzone do projektu ustawy *O związkach partnerskich* z dnia 17 lutego 2012 r., polegają na:

- rezygnacji z określenia wzajemnych praw i obowiązków partnerów w bezwzględnie obowiązujących przepisach ustawy (wersja z 17 lutego 2012 r.) na rzecz określania wzajemnych uprawnień i zobowiązań o charakterze osobistym i majątkowym w **umowie związku partnerskiego**, zawieranej w formie aktu notarialnego (wersja z 22 maja 2012 r.),

oraz

- rezygnacji z **sądowej formy rozwiązywania związku partnerskiego** (wersja z 17 lutego 2012 r.) na rzecz jednostronnego **wypowiedzenia** związku w formie oświadczenia złożonego przed kierownikiem USC (wersja z 22 maja 2012 r.).

Wskazane zmiany pogłębiają różnice między małżeństwem a związkiem partnerskim. **Liberalizują znacząco wymagania odnośnie do wzajemnych uprawnień i obowiązków partnerów i ułatwiają w porównaniu z poprzednią wersją projektu ustanie związku z inicjatywy tylko jednej strony.**

Ustalenie w formie umowy „wzajemnych uprawnień i obowiązków o charakterze majątkowym lub osobistym w celu organizacji wspólnego życia” (art. 6 projektu), byłoby dokonywane *zgodnie z zasadą swobody umów*. Oznacza to, między innymi, że treść umów mogłaby być bardzo **zróżnicowana**, oraz **zmieniana** podczas trwania związku (np. tylko zgodna wola partnerów wyrażona w treści umowy może przesądzić o obowiązku wzajemnej pomocy, wierności, zaspokajaniu uzasadnionych potrzeb materialnych związku partnerskiego - art. 6

ust. 2 projektu ustawy o związkach partnerskich), ale bardzo istotne **skutki pozostawania w związku partnerskim**, zawartym zgodnie z art. 3 projektowanej ustawy „O związkach partnerskich”, przewidziane w projekcie ustawy: „Przepisy wprowadzające ustawę o związkach partnerskich” miałyby być takie, **jakie dotychczas są przewidziane wyłącznie dla małżonków**. System prawa przewiduje różne rozwiązania służące ochronie małżeństwa i rodziny, dostosowane do normatywnego modelu małżeństwa. Upraszczając można stwierdzić, że korzystne rozwiązania (np. podatkowe, w zakresie prawa spadkowego) są konsekwencją wysokich wymagań i oczekiwań wobec małżeństwa i mają realizować ochronę rodziny tworzonej przez zawarcie małżeństwa. „Przywileje” przewidziane dla małżonków stanowią więc **konsekwencję normatywnego modelu małżeństwa**, wynikającego zarówno z Konstytucji RP, jak i ustawodawstwa zwykłego. Wypada przypomnieć, że - zgodnie z normatywnym modelem - małżeństwo jest:

- związkiem **kobiety i mężczyzny** zawartym w określonej formie przez osoby, które mają dokładnie określoną w systemie prawa **możliwość** jego zawarcia,
- prawa i obowiązki małżonków są opisane w **bezwzględnie obowiązujących** przepisach prawa i **nie mogą ulegać umownej modyfikacji** (za wyjątkiem ustrojów majątkowych, które jednak małżonkowie mogą umownie kształtować tylko w ograniczonym zakresie),
- małżeństwo jest **związkiem trwałym**, choć **rozwiązywalnym**, jednakże tylko przez **sąd** na żądanie małżonka, gdy są spełnione **rygorystycznie określone w ustawie przesłanki** jego rozwiązania,
- preferowane konstytucyjnie jest **tworzenie rodziny przez małżeństwo** realizujące w sytuacjach typowych **funkcję prokreacyjną, socjalizacyjną i opiekuńczą**.

Projekty ustaw dotyczących związków partnerskich oferują uczestnikom takich związków szereg przywilejów „małżeńskich” nie stawiając im „małżeńskich wymagań”.

Odnoszenie się do szczegółowych rozwiązań wydaje się jednak niecelowe, skoro aktualne jest stanowisko, iż także zmodyfikowany projekt narusza art. 18 Konstytucji, z przyczyn omówionych w opinii z dnia 10 maja 2012 r., (BSA I 021 – 123-124/12).

W tej sytuacji aktualna jest również konkluzja powołanej opinii, że **projektom ustaw o związkach partnerskich oraz przepisów wprowadzających ustawę o związkach partnerskich nie powinien być nadawany dalszy bieg.**